

2011. március 4. péntek
Apostolok Cselekedetei 22,22–30

Dr. Kozma Zsolt

Pált a várba viszik

^{22,22}Eddig a kijelentésig hallgatták, de akkor így kezdtek kiáltozni: "Töröld el a föld színéről az ilyet, mert nem szabad neki élnie!" ^{22,23}Kiáltoztak, ruháikat eldobálták, és port szórtak a levegőbe. ^{22,24}Az ezredes elrendelte, hogy vigyék a várba, és meghagyta, hogy korbáccsal vallassák ki: hadd tudja meg, miért kiáltoztak így ellene. ^{22,25}Amikor pedig szíjjakkal lekötötték, ezt kérdezte Pál az ott álló százados-tól: "Szabad-e római polgárt ítélet nélkül megkorbácsolnotok?" ^{22,26}Amikor ezt meghallotta a százados, az ezredeshez ment, és jelentést tett neki: "Mit akarsz tenni? Hiszen ez az ember római polgár." ^{22,27}Erre az ezredes odament, és megkérdezte tőle: "Mondd meg nekem: csakugyan római polgár vagy?" Mire ő így felelt: "Az vagyok." ^{22,28}Az ezredes erre így szólt: "Én nagy összegért szereztem meg ezt a polgárjogot." Pál ezt mondta: "Én pedig már benne is születtem." ^{22,29}Ekkor azonnal félreálltak mellőle azok, akik vallatni akarták. Sőt az ezredes is megjéjt, amikor megtudta, hogy római polgár, akit megkötöztetett. ^{22,30}Másnap aztán meg akarta tudni a valóságot, hogy mivel vádolják a zsidók, levétette tehát bilincseit, és megparancsolta, hogy jöjjenek össze a főpapok és az egész nagytanács. Ekkor lehozatta Pált, és eléjük állította.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Szemben a vádlókkal

Pálnak három „közegben” kell megjelenie: a tömeg (22–23.v.), a római tisztek (24–29), majd a főpapok és a nagytanács (30. v.) előtt.

a. A rendezetlen *tömeg* (ὄχλος, 21,27.34.35) félbeszakítja a beszédet, de tulajdonképpen Pál minden lényegest elmondott. Ezért sem kiabálja túl a tömeget. A felháborodott kiáltozást (23–24.v.) az

váltotta ki, hogy Pál a pogányokhoz készül menni, s ezt a tömeg úgy értette, hogy azokat is be akarja vonni Izrael közösségébe, mint ahogyan azt gondolták, hogy a görög Trofimoszt is ő vitte be a templomba (21,28b–29). Nem csupán arról van szó, hogy a szélsőségesek elzárkóztak a nem zsidók elől, hanem a szent hely megfertőztetéséről is. Jogosnak vélt tiltakozásuk nyomósítására ruháikat eldobálták és port szórtak a levegőbe.

b. A *hatóságok* minden lázadástól tartottak, ezért Pált a várba viszik, ahol a százados parancsára megkorbácsolják. Ez az egyik, amelyre később az apostol utal (2Kor 12,24–25), s kezd beteljesedni, amit Jézus az elhíváskor mondott: sokat kell az ő nevéért szenvednie (9,16). A római jog megengedi, hogy az idegeneket és a rabszolgákat kínozza, veréssel bírják szóra, de a római polgárokkal, az ítélet kimondása előtt, ez nem történhet meg. Pál erre hivatkozik, „polgárjogának pajzsával védekezik” az igazság ellen.¹ Pál Filippiben előzően már hivatkozott erre, de a zsidók előtt eredménytelen volt, itt viszont egy rómaival áll szemben. Ezen első párbeszéd (24–25.v.) után a másodikban (27–29.v.) az ezredes (Klaudiusz Lizíász, 23,26) hallgatja ki, aki úgymond alul marad, mert ő csak pénzzel tudta megszerezni a római polgárságot, szemben Pállal, aki ebbe beleszületett. Társadalmi rangja szerint az apostol a római tiszt fölött áll.

c. Az ezredes mindenképpen törvényesen akar eljárni, ezért a *főpapok és a nagytanács* elé viteti, de azért is teszi ezt, mert egy hivatalos testülettől akarta megtudni az igazságot.

¹ Kálvin kifejezése, KÁLVIN: *Az Apostolok cselekedetei magyarázata* II. Ford. Szabó András, 245.

Előzmények

A nép és a hatóságok előtti megállásnak mindkét szövetségben előtörténetei vannak, amelyek gondolati, teológiai kapcsolatban állnak a textussal, noha Lukács erre szövegszerűen nem utal. Az Ószövetségből kézenfekvő példa Jeremiásé. A könyv 26,10–19(20–24) verseiből (lekción is lehet) kiemelhető elemek: Júda vezetői, papok, próféták és vénék, a templom, mint helyszín, az életveszély, a kimenekedés. A harmadik evangéliumban: Jézus a nagytanács (Lk 22,66–71), Pilátus (23,1–5), Heródes (23,6–12) előtt, a tömeg „feszítsd meg” kiáltása (23,17–25). Péter és János a főtanács előtt (ApCsel 4,1–22), a börtönben (ApCsel 5,17–33), Gamáliel tanácsa (ApCsel 5,34–42).

Személy és ügy

A könyv szerint Pálnak nemegyszer kell kimenekülnie szorult helyzetéből. A templomban maga Jézus mondja, hogy hagyja el gyorsan Jeruzsálemet (22,18), a gyilkos szándék elől az ezredes a várba viszi (22,24). Isten nemcsak azt helyezi kilátásba, hogy szenvednie kell nevéért, hanem gondoskodik életben maradásáról. De ez a féltés nem csupán Pál személyének szól, hanem az evangélium ügyének is. Jeremiásnak Isten azt is mondja, hogy ne féljen azoktól, akikhez mennie kell, mert ő vele lesz és megmenti (Jer 1,6–8), és azt is, hogy gondja van igéjére, hogy beteljesítse (1,12). A bizonyágtévő személyét és a bizonyágtétel ügyét egyaránt Isten őriző hatalma és szeretete kíséri.

Prédikációvázlat

Hármas kötődés: zsidó, római, Krisztus tanúja

1. Kiszolgáltatva a népakaratnak és a hatóság-nak

Amikor a keresztyén ember bizonyágtételének tartalma az ítélethirdetés (lásd Jeremiás sorsát), amikor olyant vall és hirdet, amely ellenkezik népének vélekedésével vagy éppen akaratával, szorult helyzetbe kerülhet. Vannak országok, tőlünk távol, ahol ez életveszélyes. Természetesen nálunk nem,

de kiválthat, éppen a mieinkből szenvedélyes felháborodást vagy mások ellenérvése és értetlensége következtében gúnyolódást (17,32 Athénben). Lelkiismereti kérdésünkké válik, hogy továbbra is folytatjuk közöttük a bizonyágtételt, vagy adott esetben kimenekülünk abból a közegből. Keresztyénségünket vállalni kell, de józan belátásunk, Isten elé állított lelkiismeretünk más irányba is vezethet. Tudnunk kell, hogy ez nem gyávaság, nem megalkuvás, s hinnünk kell, hogy így is Isten üdvtervét szolgáljuk.

2. Önazonosságunk tudatosítása

Amikor vallom, hogy keresztyén vagyok, de nem a szerint viselkedem, mindig az identitástudattal van baj, illetve azzal, hogy hármas önazonosságunk jegye között nem tudunk értékkülönbséget tenni. Pál szembekerül saját népével, az idegen hatósággal, de küldő Urát mindig maga mellett tudja.

a. Megtörténhet, s talán a legfájdalmasabb, hogy *saját népünkkel* kerülünk ellentétbe. Kecskeméthy István kolozsvári teológiai tanár az 1920-as években azt mondta, hogy népünknek legfontosabb „feladata”, hogy megtérjen. Ez nem valamilyen kegyes szólam volt, hanem annak a felismerése, hogy szorult politikai helyzetben a megoldás a bűnbánat és az Isten szerinti út megtalálása. A zsidók akkori szorult helyzete a római uralom volt, s a megtérés (elfogadni az evangéliumot) megoldás lehetett volna. Pál fájdalma (a miénk is?), hogy ez nem történt meg. Pál sohasem tagadta meg, hogy zsidó, s mint ilyen akarta megtéríteni népét. Mi, magyarok is?

b. Pál kettőssége, zsidó mivolta és *római polgársága* önazonosság-meghatározó. Nem tagadja meg népi hovatartozását akkor sem, amikor idegen hatóság előtt áll. Bármely országnak legyünk is a polgárai, bármennyire tartozunk is az állami törvényeket betartani, népiségünk alapvetőbb meghatározó önazonosságjegye. Isten gondoskodik arról, hogy a hatalom védjen, hogy törvényesen járjon el a keresztyén emberrel szemben. A polgári felsőbbtség iránti engedelmisség keresztyén kötelesség, hinnünk kell, hogy adott esetben „Isten szolgálja a te javadra” (Róm 13,1.4).

c. Ezt az apostoli intést azonban annak a párhuzamában kell megértenünk, amit Péter mond: „Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek” (ApCsel 5,29). Az előző kettőt (népiségünk, állampolgárságunk) felülírja Istenhez tartozásunk, Jézus Krisztus melletti elkötelezettségünk. Mint ahogyan maga a misszió is elsőbrendű a népiség és az állampolgárság kérdésénél, úgy Pál is mindezek fölött Krisztus tanúja (μάρτυς αὐτοῦ, 22,15), s többször is hangsúlyozza, hogy az ő foglya, szolgálja (δέσμιος, δούλος τοῦ Χριστοῦ, Ef 3,1; 4,1; Fil 1,1; 2Tím 1,8). Népiségem, állampolgárságom keresztyénségem alá van rendelve.

3. Keresztyén felsőbbrendűségi tudat

Pál ki van szolgáltatva a hatóságnak, de nem szepten meg, nem veszi el lelki egyensúlyát, egy római tiszttel szemben hivatkozik polgárjogára, amelybe beleszületett. Mintegy társadalmilag kerül fölénybe vallatójával szemben, aki ezt a jogot megvásárolta. Pál magabiztos, az ezredes megijed. S bár társadalmi alá- és fölérendeltségről van szó, Pálnak nem ez a tudat ad biztonságot, hanem a Krisztus-tudat. Nehéz, válságos helyzetünkben tudnunk kell, hogy kinek a követségében járunk, s nem hivalkodva, de ennek tudatában érvelünk, hivatkozunk, kérünk. A felsőbbrendűségi tudatnak nem szabad kivesznie belőlünk akkor sem, ha szorult, krízishelyzetekben vagyunk, mert erre éppen akkor van a legnagyobb szükségünk.